

Dosarul nr. 2rac-40/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central (jud: N. Șova)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: G. Dașchevici, A. Panov, L. Bulgac)

DECIZIE

29 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, Societatea cu Răspundere Limitată „Litarcom” și Societatea pe Acțiuni „Moldasig”,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Litarcom” și Societății pe Acțiuni „Moldasig”, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Ardan-Rut” și Societatea cu Răspundere Limitată „Construm” cu privire la încasarea datoriei, garanției de bună execuție, dobânzii de întârziere și penalității, repararea prejudiciului material și compensarea cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Litarcom” împotriva Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Ardan-Rut” și Societatea cu Răspundere Limitată „Construm” cu privire la încasarea datoriei, penalității și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 17 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, a fost casată integral hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central și a fost emisă o hotărâre nouă, prin care a fost admisă parțial acțiunea depusă de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” și a fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Litarcom”, ca fiind neîntemeiată,

constată:

La data de 04 aprilie 2016 ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” cu privire la

încasarea din contul SRL „Litarcom” a datoriei în sumă de 1 896 603, 63 de lei și încasarea în mod solidar, din contul SRL „Litarcom” și SA ”Moldasig” a garanției de bună execuție în sumă de 2 397 685 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a invocat că la 21 august 2014, în urma desfășurării licitației publice nr. 14/01401 din 16 iulie 2014, publicată în buletinul Achizițiilor Publice nr. 52 din 04 iulie 2014, în calitate de beneficiar și SRL „Litarcom” în calitate de antreprenor general, au încheiat contractul de antrepriză nr. 11-18/512, înregistrat de Agenția Achiziții Publice la data de 08 septembrie 2014.

În temeiul pct.2.1 din contract, antreprenorul general s-a obligat să execute lucrările de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18 Cașunca-Prodănești, km 6-10, în conformitate cu prevederile documentelor de licitație, precum și a normativelor, standardelor și prescripțiilor tehnice în vigoare.

Potrivit pct. 3.1 și 14.5 din contract, termenul limită de execuție a lucrărilor contractante se stabilește până la 14 luni calendaristice de la înregistrarea contractului de către Agenția Achiziții Publice, fiind valabil până la data de 31 iunie 2016. Conform pct. 4.1 din contract, valoarea lucrărilor de construcție-montaj ce reprezintă obiectul prezentului contract este de 47 953 698, 66 de lei, inclusiv TVA.

Astfel, lucrările de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18-Cașunca-Prodănești, km 6-10, urmau a fi executate până la data de 08 noiembrie 2015.

A susținut că după înregistrarea contractului, în temeiul pct. 4.3 beneficiarul a achitat antreprenorului general un avans în sumă de 4 795 000 de lei, inclusiv TVA. Conform proceselor-verbale de recepție a lucrărilor, au fost executate și achitate lucrări în valoare de 975 277, 57 lei, inclusiv TVA.

A invocat că potrivit art. 67 alin. (61) al Legii privind achizițiile publice, nr. 96 din 13 aprilie 2007, părțile își vor asuma angajamente contractuale concrete în vederea respectării stricte, depline și necondiționate a contractului. Nerespectarea acestor angajamente atrage răspundere în condițiile legii și ale clauzelor contractului. În baza procesului-verbal din 09 februarie 2016, care a fost întocmit la șantier, comisia a constatat că antreprenorul general a mai executat lucrările cu abateri de la prevederile normativelor tehnice în vigoare și calitatea lor nu permite a fi recepționate, cu excepția a 332 721, 09 lei inclusiv TVA, în formă de materiale, transport la obiect.

Potrivit pct. 11.3 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, antreprenorul general este obligat, conform prevederilor legale, la plata pentru încălcarea sau deteriorarea drumurilor de acces sau a rețelelor de utilități, a terenurilor limitrofe prin depozitarea de pământ, materiale sau alte obiecte, precum și ca urmare a unor îngrădiri sau limitări din proprie vină.

A remarcat că întrucât antreprenorul general a abandonat șantierul, în vederea asigurării siguranței circulației rutiere și menținerii condițiilor satisfăcătoare de trafic pe drumul R18 Florești - Nicolaevca - Sângerei, km 6-10, SA ”Drumuri Florești” a executat lucrări în valoare de 253 414, 75 de lei, condiții care conform contractului de antrepriză din 21 august 2014 urmau să fie asigurate de către antreprenor. Faptul dat se confirmă prin procesul-verbal al comisiei din 09 februarie 2016 și procesul-verbal de îndeplinire a lucrărilor de întreținere pentru menținerea condițiilor satisfăcătoare a circulației traficului

pe drumurile R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei, km 6+300 - 9+900 și L189 R18 - Cașunca-Prodănești, km 0-3,5.

Reclamanta a notat că lucrările de reparație a drumului L336 Ustia-Molovata (drum de acces spre Bacu Molovata), km 26, executate conform contractului de antrepriză nr. 11-18/380 din 25 iulie 2014, nu au fost achitate integral antreprenorului general, fiind reținută suma de 1 843 812, 46 de lei în contul datoriei formate în baza contractului de antrepriză din 21 august 2014.

Astfel, datoria SRL „Litarcom” către ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor” constituie suma de 1 896 603, 63 de lei, calculată după cum urmează: 4 795 000 de lei (avansul) – 975 277, 57 lei (costul lucrărilor executate în anul 2014) – 332 721, 09 lei (costul lucrărilor din anul 2015-2016) – 1 843 812, 46 lei (lucrările executate conform contractului de antrepriză nr. 11-18/380 din 25 iulie 2014) = 1 643 188, 88 lei + 253 414, 75 lei (costul lucrărilor executate de SA ”Drumuri Florești”) = 1 896 603, 63 de lei.

A afirmat că potrivit pct. 6.1 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, antreprenorul general este obligat să execute toate lucrările prevăzute în contract, în termenele stabilite prin graficul general de realizare a lucrărilor și graficul de execuție și de o calitate corespunzătoare prevederilor actelor normative în vigoare și prezentului contract.

În conformitate cu prevederile pct. 7.2, 7.4 din contractul de antrepriză, antreprenorul general are obligația să execute lucrarea, în termenele stabilite în contract, pe proprie răspundere. Pentru aceasta el este obligat să respecte proiectul, documentația de execuție și prevederile actelor normative în vigoare în construcții. De asemenea, are obligația de a conduce execuția lucrării contractate și de a veghea asupra menținerii ordinii la locul unde se desfășoară activitatea. Oferta adjudecată face parte integrantă din contract. Ea trebuie să fie corectă și completă. Prețurile stabilite vor acoperi toate obligațiunile din contract și toate operațiunile pentru terminarea și întreținerea corespunzătoare a lucrărilor. După acceptarea ofertei sale, antreprenorul general va prezenta beneficiarului, spre aprobare, graficul de eșalonare valorică a mijloacelor financiare necesare execuției lucrărilor, corelate cu graficul de execuție a lucrărilor, conform ordinii tehnologice de execuție.

ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor” a invocat că pe parcursul executării lucrărilor, în calitate de beneficiar, a atenționat în scris antreprenorul general că lucrările la șantier nu se execută în conformitate cu prevederile proiectului de execuție și cu abateri semnificative de la grafic, însă demersurile beneficiarului nu au fost tratate cu seriozitate de către antreprenor. Odată cu demararea lucrărilor au fost înaintate cerințe neargumentate ce țin de necesitatea defrișării arborilor pe tronsonul km 9+500-km 9+900, nefiind prevăzut în proiectul de execuție. Sub pretextul depistării stratului de pământ vegetal pe toată lungimea drumului R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei, antreprenorul general a sistat nefondat execuția lucrărilor, însă testele de laborator au infirmat faptul persistării solului vegetal, materialul încercat având un grad de compactare favorabil pe întreg sectorul de drum.

A menționat că prin demersul nr. 11-26/2379 din 03 decembrie 2014, în urma examinării șantierului de construcție, a constatat că gradul de execuție a lucrărilor nu corespunde graficului stabilit și a atenționat antreprenorul general că, conform Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pe anul 2014 este alocată

suma de 9 760 000 de lei, inclusiv TVA. Conform proceselor-verbale de recepție a lucrărilor executate din suma alocată de 9 760 000 de lei, inclusiv TVA au fost executate lucrări în valoare de 975 277, 57 lei, inclusiv TVA, fiind valorificate doar 10% din suma alocată.

A indicat că în anul 2015, fără acordul beneficiarului, au fost demarate lucrări pe alt sector de drum, fără a fi reluate lucrările demarate în anul 2014, din care considerente pentru amenajarea concomitentă a tuturor straturilor sistemului rutier, reieșind din faptul că pe anul 2015 sunt alocate 20,0 mil. lei, a fost solicitată reluarea lucrărilor pe sectorul R18 km 6+300 - 9+900. La situația din 01 ianuarie 2016 din suma alocată de 20,0 mil. lei în anul 2015, nu a fost valorificat nici un leu.

Potrivit pct. 7.13 - 7.17 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, antreprenorul general garantează că, la data recepției, lucrarea executată are calitățile stipulate în contract, corespunde reglementărilor tehnice în vigoare și nu este afectată de vicii. La lucrările care se fac încercări, se consideră calitatea probei îndeplinită atâta timp cât rezultatele se înscriu în limitele admise prin reglementările tehnice în vigoare. Beneficiarul are dreptul de a supraveghea desfășurarea lucrărilor în conformitate cu prevederile contractului, prin responsabilii tehnici atestați. Beneficiarul este autorizat să emită dispozițiile pe care le consideră necesare executării lucrărilor, cu respectarea drepturilor antreprenorului general. Dacă antreprenorul general consideră că dispozițiile beneficiarului sunt nejustificate sau inoportune, el poate ridica obiecții, dar acestea nu îl absolvă de a executa dispozițiile primite, în afara cazului în care ele contravin prevederilor legale.

Iar, conform pct. 7.21 și 7.22 din contract, pe parcursul executării lucrărilor, beneficiarul are dreptul să dispună în scris: a) îndepărtarea de pe șantier a oricăror materiale care sunt calitativ necorespunzătoare; b) înlocuirea materialelor necorespunzătoare calitativ cu altele corespunzătoare; c) îndepărtarea sau refacerea oricărei lucrări sau părți de lucrare necorespunzătoare din punct de vedere calitativ. În cazul neexecutării de către antreprenor a dispozițiilor din pct. 7.21, beneficiarul poate opri lucrările, angaja și plăti alți antreprenori pentru executarea acestor lucrări, punând în întârziere în acest sens antreprenorul, care va fi obligat, în condițiile legii, să compenseze cheltuielile aferente suportate de beneficiar în legătură cu faptul neexecutării.

A susținut că în urma supravegherii executării lucrărilor, au fost înregistrate numeroase abateri și încălcări ce țin de respectarea normativelor tehnice la executarea lucrărilor, cât și a prevederilor proiectului de execuție. La efectuarea încercărilor de laborator beneficiarul a depistat necorespunderi semnificative pentru piatra spartă, care urmează a fi pusă în operă, fiind atenționat antreprenorul general că materialele folosite la execuția lucrărilor nu sunt de o calitate corespunzătoare cu proiectul de execuție. Conform prevederilor contractuale antreprenorul general urmează să execute lucrările contractante cu materiale de calitate prevăzute în documentația de proiect.

Reclamanta a afirmat că o ulterioară solicitare din partea antreprenorului general a fost de modificare a constructivului și înlocuirea pietrei sparte de M-400 (conform proiectului de execuție) cu un strat de M-300 și altul de M-500, la care autorul proiectului a dat aviz negativ, fiind propusă o soluție alternativă acceptabilă, tratarea pietrei sparte de M-300 cu 4-5% de praf de ciment din masa materialului, ce va mări modulul de elasticitate a stratului de fundație până la M-400. Calculul îmbrăcămintei rutiere cu stratul

fundației modificat propus de proiectant a fost remis antreprenorului general, care nu a ținut cont de avertizările parvenite în adresa sa, atitudinea fiind îndreptată negativ și a continuat să înainteze propuneri nefondate de modificare a soluțiilor de proiect și să ignore treptat execuția lucrărilor.

Mai mult ca atât, în corespondența purtată cu beneficiarul lucrărilor și proiectantul SRL "Ardan-Rut", SRL „Litarcom” a recunoscut faptul că nu cunoaște toate tehnologiile de lucru și că nu dispune de tehnica respectivă. Din constatările realizate de autorul proiectului SRL "Ardan-Rut" se deduce netemeinicia argumentelor invocate în justificarea de întârziere a executării lucrărilor conform graficului de execuție și mijloacelor financiare alocate.

Astfel, reclamanta a menționat că în urma examinării demersului nr. 03/14 din 03 octombrie 2014 al SRL „Litarcom” și a scrisorii nr. 11-15/2053 din 15 octombrie 2014 a ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", SRL "Astral-Proiect" a informat printre altele că, rezultatele de laborator nr. 231 din 15 octombrie 2014 confirmă lipsa solurilor cu pământ vegetal, având și grad de compactare favorabil practic pe întregul sectoarelor de drum, cu evidența anumitor sectoare, indicând că construcția obiectivului "Reparația drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18 - Cașunca-Prodănești, km 6-10" trebuie să continue în mod normal, conform prevederilor proiectului de execuție și în termenii prestabiliți de beneficiar. Prin demersul nr. 11-15/2128 din 24 octombrie 2014, beneficiarul lucrărilor ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a comunicat SRL „Litarcom” constatările realizate de SRL "Astral-Proiect" în scrisoarea nr. 07/10-2014 din 17 octombrie 2014, solicitând ca lucrările de construcție la obiectul menționat să continue în mod normal, conform proiectului de execuție și în termenii stabiliți.

În continuare, la scrisorile SRL „Litarcom” nr. 15/29 din 29 aprilie 2015 și a ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" nr. 11-15/732 din 05 mai 2015, SRL "Astral-Proiect" prin scrisoarea nr. 01-05/2015 din 08 mai 2015 a prezentat recomandările sale, aducând la cunoștință antreprenorului SRL „Litarcom” că la executarea lucrărilor de evidențiat controlul calității materialelor și tehnologiilor puse în operă în obținerea rezultatelor de calitate și conformitate, bazate pe normative și legislația în vigoare.

A relatat că prin scrisoarea nr. 02-05/2015 din 13 mai 2015, SRL "Astral-Proiect" a prezentat concluziile sale, informând ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" că în urma vizitei de lucru în teren din 15 mai 2015, s-a depistat faptul că antreprenorul are abateri esențiale atât de la cerințele și conformitățile proiectului de execuție, cât și de la propunerile și recomandările date de proiectant în scrisoarea nr. 01-05/2015 din 08 mai 2015. În scrisoarea nr. 02-07 din 20 iulie 2015, SRL "Astral-Proiect" a informat despre alte neconformități și abateri de la documentația de proiect, prezentând propunerile proiectantului.

Prin scrisoarea nr. 04-08/2015 din 11 august 2015, SRL "Astral-Proiect" a comunicat ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" că, de la demararea lucrărilor septembrie 2014 până în august 2015, a efectuat în jur de 15 ieșiri în teren în vederea execuției contractului supravegherii de autor și la solicitarea antreprenorului și beneficiarului lucrării. Totodată a informat despre neconformitățile depistate, și anume: în perioada ieșirilor la obiect septembrie 2014 – august 2015 la solicitare nu s-a prezentat proiectantului cartea tehnică a construcției, pentru înscrierea obiecțiilor și propunerilor; pe șantierul de construcții în perioada septembrie 2014 – august 2015 nu s-a putut purta

discuții cu un diriginte de șantier atestat și cu studii în domeniul construcției rutiere, lipsa personalului profesionist persistă pe șantier, aceasta punând în pericol execuția calitativă și de responsabilitate a construcției; execuția lucrărilor se demarează cu încălcări și abateri de la condițiile proiectului, operațiunilor tehnologice și normative, începând de la execuția terasamentelor, fundației ș.a.; lipsa certificatelor de calitate a materialelor puse în operă, apelându-se de fiecare dată la carierele incluse în proiectul de execuție (proiectantul a prezentat beneficiarului certificatele de conformitate a materialelor incluse în proiect, proiectul fiind verificat și expertizat); în procesul examinării stratului de fundație din piatră spartă de marca M400 preconizată în proiect, nu corespunde cerințelor de proiect - rezultatele de laborator au arătat că în operă sunt puse mărcile pietrei sparte M200 și M300, una din soluțiile propuse de proiectant privind aducerea pietrei sparte M300 la marca M400 prin stabilizare cu 4-5% de ciment în conformitate cu СНИП 3.06.03-85, la care antreprenorul a refuzat notând la costul sporit și necunoașterea tehnologiei de stabilizare, neavând în dotare tehnica respectivă.

A notat că în continuare, SRL "Astral-Proiect" a recomandat antreprenorului execuția lucrării în conformitate cu proiectul de execuție, refacerea neconformităților și aducerea obiectivului la condițiile din proiect, respectarea proceselor tehnologice de execuție în conformitate cu normativele în vigoare, prezența în teren a personalului calificat și tehnicii recomandate pentru execuția obiectivului dat.

A comunicat că în aceste circumstanțe, se deduce indubitabil că justificările SRL „Litarcom” ca antreprenor ce urma să execute lucrarea calitativ și în termen, sunt neîntemeiate și lipsite de substrat factual, întrucât la fiecare notificare parvenită din partea acestuia, ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" în calitate de beneficiar al lucrării, cât și autorul proiectului SRL "Astral-Proiect", au reacționat, prezentând în detaliu soluția sau atenționau asupra necesității respectării proiectului și legislației în vigoare, motivând faptele date.

Reclamanta a menționat că la data de 13 iulie 2015, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor a primit un demers din partea antreprenorului general SRL „Litarcom” referitor la obiectul dat și preținsele dificultăți, care persistă la execuția lucrărilor de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sîngerei și L189 R18-Cășunca-Prodănești, km 6-10 și pierderile financiare pe care le suportă întreprinderea inclusiv și de neactualizarea prețului contractual. Demersul dat a fost remis beneficiarului, care la rândul său a informat antreprenorul general că nu este în drept să indice sau să interzică bazele de aprovizionare cu materiale, iar cele indicate în proiect poartă un caracter de recomandare, unica condiție obligatorie fiind corespunderea cerințelor de calitate. De asemenea pentru a putea beneficia de ajustarea valorii contractului de achiziție publică este necesar de a înainta o cerere în acest sens către ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" și de a întruni cumulativ cerințele impuse în secțiunea 2, punctul 6, a Regulamentului privind ajustarea periodică a valorii contractelor de achiziții publice cu executare continuă, încheiate pe un termen mai mare de un an, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 640 din 19 iulie 2010. Ținând cont că, antreprenorul general nu și-a îndeplinit obligațiunile contractuale pentru anul 2014, asumate conform contractului de antrepriză nominalizat, ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" în baza punctului 10 din secțiunea 2 a Regulamentului privind ajustarea periodică a valorii contractelor de achiziții publice cu executare continuă, încheiate pe un termen mai mare

de un an, urmează să respingă orice solicitare de ajustare a valorii contractului de achiziție.

A indicat că prin scrisoarea nr. 485/03/1-14 din 03 noiembrie 2015, Consiliul raional Florești a informat că starea tehnică a drumului R18 Florești - Nicolaevca - Sângerei, unde s-au executat lucrări de reparație, nu corespunde cerințelor desfășurării traficului în condiții de siguranță, nu este asigurată continuitatea traficului pe sectorul de lucru, iar lucrările care se execută au mers încetinit și sunt slab organizate.

A susținut că nerespectarea angajamentelor contractuale asumate de către antreprenorul general, a impus beneficiarul lucrărilor de a recurge la aplicarea de sancțiuni și întrerupere a raporturilor juridice dintre părți. Prin demersul nr. 11-26/2277 din 03 noiembrie 2015 antreprenorul general a fost informat despre retragerea garanției de bună execuție a lucrărilor. În baza prevederilor contractuale, ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" în calitate de beneficiar inițiază procedura de reziliere a contractului de antrepriză nr. 11-18/512 din 21 august 2014 în vederea executării lucrărilor de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca- Sîngerei și L189 R18 - Cașunca-Prodănești, km 6-10 din motivul neîndeplinirii obligațiilor contractuale de către antreprenorul general cu retragerea garanției bancare de bună execuție.

Prin demersul nr. 06-03/380 din 26 februarie 2016, antreprenorul general a fost înștiințat despre intenția de reziliere a contractului de antrepriză menționat, începând cu data de 01 martie 2016 și invitat să semneze acordul de reziliere. În temeiul pct. 9.7, 13.4, 13.5 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, conform procesului-verbal al ședinței de lucru din 09 februarie 2016, în urma investigațiilor făcute de către membrii comisiei la șantier, s-a stabilit că costul lucrărilor executate până la data de 30 noiembrie 2015, exclusiv cele executate în anul 2014, care pot fi recepționate și achitate constituie 332 721, 09 lei, inclusiv TVA.

A invocat că potrivit pct. 13.2 lit.b), c) din contractul de antrepriză, beneficiarul poate cere rezilierea contractului, dacă antreprenorul general nu-și îndeplinește obligațiunile contractuale, sau a abandonat contractul, antreprenorul general nu începe lucrările fără să aibă un motiv justificat sau nu reia lucrările suspendate, în termen rezonabil de la primirea dispoziției scrise de reîncepere a lucrărilor.

Reclamanta a relevat că în temeiul pct. 7.8, 7.9, 7.11, 7.12 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, antreprenorul general, prin adjudecarea ofertei în favoarea sa, se angajează să obțină garanția din partea unei bănci, pentru o sumă care reprezintă garanția de bună execuție a contractului, în cuantum de 5% din valoarea contractului atribuit. Forma de garanție bancară agreată de beneficiar este garanția din partea unei bănci pentru o sumă care reprezintă garanția de bună execuție, în cuantum de 5% din valoarea totală a contractului și o va depune la sediul beneficiarului sau prin transfer direct la contul de gestiune a autorității contractante. Antreprenorul general trebuie să constituie garanția de bună execuție după primirea scrisorii de acceptare, dar nu mai târziu de data încheierii contractului. Atâta timp cât el nu și-a îndeplinit această obligațiune, beneficiarul poate să rețină garanția pentru ofertă. Beneficiarul trebuie să restituie antreprenorului general garanția la termenul fixat, cel târziu la expirarea duratei de bună execuție, dacă acesta nu a înaintat până la acea dată pretenții asupra ei. Atâta timp cât pretențiile înaintate în termen nu s-au rezolvat, beneficiarul poate reține o parte corespunzătoare din valoarea garanției, în limitele prejudiciului cauzat.

A indicat că la data de 26 august 2014, BC "Energbank" SA, la cererea SRL „Litarcom” a eliberat Garanția de bună execuție nr. 708 pentru a fi prezentată la ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" în sumă de 2 400 000 de lei, în scopul executării de către SRL „Litarcom” a contractului nr. 11-18/512 din 21 august 2014 privind executarea lucrărilor de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18-Cășunca-Pordănești, km 6-10. Această garanție bancară este valabilă din data de 26 august 2014 și acționează până la data de 30 iunie 2016, inclusiv.

Reclamanta a relatat că la cererea antreprenorului general din 05 noiembrie 2014, Garanția bancară menționată supra a fost înlocuită cu Garanția de bună execuție nr. 38/2014 din 17 octombrie 2014, eliberată de către SA "Moldasig". Potrivit acesteia, SA „Moldasig” s-a angajat irevocabil să efectueze plata în favoarea beneficiarului până la limita sumei de 2 400 000 de lei, cuantumului căreia constituie 5% din valoarea lucrărilor de construcție-montaj, orice sumă cerută de acesta la prima sa cerere însoțită de o declarație cu privire la neîndeplinirea obligațiilor de predare în termen a lucrărilor ce revin antreprenorului, astfel cum sunt prevăzute în contractul de achiziție publică. Plata se face în termen de 30 zile bancare din data primirii de la beneficiar a cererii de plată scrise și semnată de către persoana autorizată, anexându-se documentele justificative. Garanția este valabilă de la data de 17 octombrie 2014 până la data de 21 octombrie 2015 și expiră în mod automat dacă cererea scrisă de plată și confirmarea nu parvin până la această dată inclusiv.

A afirmat că prin demersul nr. 11- 26/2129 din 16 octombrie 2015, autoritatea contractantă a solicitat repetat prelungirea termenului de valabilitate a garanției de bună execuție, însă antreprenorul general nu și-a onorat această obligație.

ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a invocat că, având în vedere mersul defectuos al lucrărilor, nerespectarea graficului de execuție a lucrărilor de construcție-montaj, refuzul de a executa lucrările prevăzute în contract, în temeiul pct. 11.10 din contractul de antrepriză din 21 august 2014, la data de 21 octombrie 2015 a solicitat de la SA "Moldasig" efectuarea plății sub formă de penalitate în valoare de 5% din suma contractului și anume a sumei de 2 397 685 lei.

La demersul SRL „Litarcom” din 27 octombrie 2015 privind prelungirea garanției de bună execuție a contractului emisă de SA "Moldasig" pe un termen de un an, la data de 03 noiembrie 2015 reprezentantul ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a informat pârâta că deja a solicitat de la SA "Moldasig" retragerea integrală a garanției de bună execuție (scrisoarea nr. 11-26/2227 din 03 noiembrie 2015).

A menționat că prin scrisoarea nr. 5232 din 09 noiembrie 2015, SA "Moldasig" și-a manifestat neîntemeiat dezacordul în privința efectuării plății sub formă de garanție de bună execuție. Îngrijorarea și dezamăgirea SA "Moldasig" cu referire la prejudicierea patrimoniului societății, exprimată prin scrisoarea din 09 noiembrie 2015 nu este deloc binevenită, în contextul în care ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" acționează legal în vederea administrării corecte și eficiente a banilor alocați din bugetul de stat.

A solicitat încasarea din contul SRL „Litarcom” a datoriei în sumă de 1 896 603, 63 de lei și încasarea în mod solidar, din contul SRL „Litarcom” și SA "Moldasig" a garanției de bună execuție în sumă de 2 397 685 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Ulterior, prin cererea de concretizare a pretențiilor ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a solicitat încasarea din contul SRL „Litarcom” a sumei de 1 643 188, 88 de lei cu titlu de datorie și sumei de 253 414, 75 lei cu titlu de prejudiciu material; încasarea în mod solidar din contul SRL „Litarcom” și SA "Moldasig" a garanției de bună execuție în sumă de 2 332 285 de lei echivalentă penalității pentru neîndeplinirea obligațiilor de predare în termen a lucrărilor ce au revenit antreprenorului; încasarea din contul SRL „Litarcom” a dobânzii de întârziere în sumă de 619 189, 59 lei; încasarea din contul SA "Moldasig" a sumei de 419 811 de lei cu titlu de penalitate pentru încălcarea termenului de plată a garanției de bună execuție; încasarea cheltuielilor de judecată în mod solidar din contul SRL „Litarcom” și SA "Moldasig" (f.d. 81-95, volumul II).

ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a invocat suplimentar că, întrucât SRL „Litarcom” a abandonat șantierul, SA „Drumuri Florești”, în vederea asigurării siguranței circulației rutiere, a executat lucrări de întreținere pentru menținerea condițiilor satisfăcătoare a circulației traficului pe drumurile R18 Florești-Nicolaevca-Sîngerei, km 6+300+9+900 și L189 R18 Cașunca-Prodănești, km 0-3,5 în perioada august-decembrie 2015, în sumă de 253 414,75 de lei, inclusiv TVA, care urmează a fi recuperate de la SRL „Litarcom” în temeiul pct. 7.22 din contractul de antrepriză din 21 august 2014 cu titlu de prejudiciu material.

Totodată, a indicat că în conformitate cu art. 6 alin. (6) din Legea cu privire la asigurări nr. 407 din 21 decembrie 2006, penalitatea pe care urmează să o achite SA „Moldasig” pentru încălcarea termenului de plată a garanției de bună execuție este în sumă de 419 811 lei pentru perioada de 180 de zile, începând din 09 noiembrie 2015, când ultima a refuzat să execute obligația asumată prin garanția de bună execuție nr. 38/2014.

Pretenția în partea încasării dobânzii de întârziere a fost majorată pe parcursul examinării cauzei de către ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" la suma de 755 956, 93 de lei (f.d. 191-205, volumul III).

La data de 10 octombrie 2016, SRL „Litarcom” a înaintat acțiune reconvențională împotriva ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", solicitând încasarea sumei de 1 843 812, 46 de lei cu titlu de datorie acumulată în baza contractului de antrepriză nr. 11-18/380 din 25 iulie 2014, a sumei de 205 638,72 lei cu titlu de penalitate acumulată în baza contractului de antrepriză nr. 11-18/380 din 25 iulie 2014 și compensarea cheltuielilor de judecată (f.d. 191-196, volumul I).

În motivarea acțiunii s-a indicat că la 25 iulie 2014 între SRL „Litarcom” în calitate de antreprenor general și ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, în calitate de beneficiar, a fost semnat contractul de antrepriză nr. 11-18/380, obiectul căruia potrivit pct. 2.1 l-a constituit obligația antreprenorului general de a executa lucrările de reparație al drumului L336 Ustia-Molovata /drum de acces spre Bacu Molovata km. 26.

A invocat că pretențiile formulate în acțiunea reconvențională se întemeiază anume în baza acestui contract. Astfel, potrivit pct. 3.1 din contractul nr. 11-18/380, termenul limită de execuție a lucrărilor a fost stabilit 31 noiembrie 2015. Conform pct. 4.1, valoarea lucrărilor de construcție-montaj ce reprezintă obiectul contractului este de 4 112 774, 28 de lei.

A menționat că pentru lucrările executate la obiectul dat au fost semnate în total patru procese-verbale de recepție a lucrărilor executate, valoarea totală a cărora este de 4

112 774,28 de lei. Însă, deși lucrările au fost executate integral, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a achitat pentru obiectul dat în total suma de 2 268 961,82 de lei, restanța ultimei constituind 1 843 812,46 de lei, sumă care reprezintă valoarea lucrărilor executate de către SRL „Litarcom” pe luna octombrie 2015, la 19 noiembrie 2015 fiind semnat procesul-verbal de către toate părțile implicate, inclusiv factura fiscală nr. JV4147887.

SRL „Litarcom” a remarcat că datoria în mărime de 1 843 812,46 de lei este recunoscută de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în acțiunea inițială, care în temeiul pct. 4.2 din contractul nr. 11-18/380 a devenit scadentă la 31 decembrie 2015. De asemenea, în temeiul pct. 11.8 din contract, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” urmează să achite și penalitate în sumă de 205 638,72 de lei, sumă care constituie 5 % (cuantumul maxim) admis de către părți în contractul nr. 11-18/380 din 25 iulie 2014.

Totodată, cu referire la contractul de antrepriză nr. 11/18/512 din 21 august 2014, SRL „Litarcom” a invocat că, acționând cu bună-credință și intenționând să își execute obligațiile asumate, după semnarea și înregistrarea contractului dat, a început să execute lucrările, în aceste sens fiind procurate și livrate toate materialele de construcție necesare, proiectul fiind în execuție.

A susținut că executarea lucrărilor la obiectul în cauză se confirmă prin actele contabile, procesele-verbale de recepție a lucrărilor, cât și prin procesul-verbal al ședinței de lucru din 09 februarie 2016. Astfel, pe parcursul timpului, conformându-se întru totul clauzelor contractuale, a continuat să execute lucrările prevăzute de contract, însă, în pofida faptului că cea mai mare parte a lucrărilor a fost executată, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a refuzat recepționarea lor, invocând diverse motive absolut neîntemeiate.

Pe parcursul examinării cauzei, SRL „Litarcom” și-a concretizat cerințele, solicitând respingerea acțiunii depuse de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” ca fiind neîntemeiată, admiterea acțiunii reconvenționale, cu încasarea de la ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a sumei de 754 806, 07 lei cu titlu de datorie și sumei de 205 638, 72 lei cu titlu de penalitate, în total 960 444, 79 lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată suportate.

SRL „Litarcom” a invocat că datoria pe care o înregistrează ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în baza ambelor contracte de antrepriză constituie 960 444, 79 de lei, potrivit următorului calcul: 4 112 774,28 lei (valoarea lucrărilor executate în baza contractului nr. 11-18/380) – 2 268 961,82 lei (suma achitată pentru lucrările executate pe contractul nr. 11-18/380) + 205 638,72 lei (penalitatea acumulată în baza contractului nr. 11-18/380 – 4 795 000,00 lei (suma achitată în avans pentru contractul nr. 11-18/512) + 3 705 993,61 lei (valoarea lucrărilor executate în baza contractului nr. 11-18/512).

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 21 februarie 2017, au fost atrași în proces în calitate de intervenienți accesorii SRL „Ardan-Rut” și SRL „Costrum”.

Prin hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea depusă de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” și a fost admisă acțiunea reconvențională înaintată de SRL „Litarcom”. A fost încasată de la ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în beneficiul SRL „Litarcom” suma de 754 806, 07 lei cu titlu de datorie, suma de 205 638 lei cu titlu de penalitate de întârziere și suma

28 813, 40 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată. Totodată, a fost încasată de la ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" în beneficiul SA "Moldasig" suma de 20 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

La data de 19 decembrie 2018, ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a declarat apel împotriva hotărârii primei instanței, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea inițială să fie admisă integral, iar cea reconvențională să fie respinsă, ca neîntemeiată.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a depus cerere de majorare a cuantumului dobânzii de întârziere, solicitând încasarea din contul SRL „Litarcom” a sumei de 959 757, 36 de lei cu titlu de dobândă de întârziere (f.d. 142-164, volumul IV).

Prin decizia din 17 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", a fost casată integral hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central și a fost emisă o hotărâre nouă, prin care a fost admisă parțial acțiunea depusă de ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" și a fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de SRL „Litarcom”, ca neîntemeiată. A fost încasată de la SRL „Litarcom” în beneficiul ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" suma de 1 643 188, 88 de lei cu titlu de datorie și suma de 253 414,75 de lei cu titlu de prejudiciu material, în total 1 896 602 lei. A fost încasată de la SA „Moldasig” în beneficiul ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" suma de 2 332 285 de lei, ce constituie garanția de bună execuție. Au fost încasate de la SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” în mod solidar în beneficiul ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" cheltuielile aferente judecării cauzei, compuse din taxa de stat pentru examinarea cauzei în prima instanță și în instanța de apel în mărime totală de 87 500 de lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 51 000 de lei, în total 138 500 de lei. În rest, acțiunea inițială în partea încasării dobânzii de întârziere și penalității, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia suplimentară din 12 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, partea motivată a deciziei din 17 octombrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, la fila 29, după alineatul 4, a fost completat cu un nou alineat, cu următorul cuprins: „Cât privește capătul de cerere, prin care Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” pretinde la încasarea de la S.R.L. „Litarcom” a dobânzii de a dobânzii de întârziere în sumă de 619 189, 59 lei, instanța de apel îl consideră nefondat, deoarece aceste cerințe sunt înaintate de reclamant în temeiul art. 619 Cod civil (în redacția de pînă la modernizare) care, în opinia Colegiului, nu este aplicabil la caz, deoarece alin. (1) al acestui articol prevede expres că, „Obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii”. În speță însă, potrivit contractului în baza căruia a apărut între părți raportul juridic litigios, S.R.L. „Litarcom” și-a asumat obligația să execute lucrările de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18 Cașunca-Prodănești, km 6-10, astfel obligația nefiind una pecuniară”.

La data de 24 octombrie 2019 SRL „Litarcom”, reprezentată de administratorul Jitari Liviu, a declarat recurs nemotivat, iar la 03 decembrie 2019 a depus recursul motivat împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În susținerea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și ilegală.

A menționat că soluția instanței de apel cu privire la respingerea acțiunii reconvenționale este greșită, din moment ce însăși ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a recunoscut nerespectarea în cuantum deplin a obligațiilor contractuale și nemijlocit existența datoriei, pretenția cu privire la încasarea penalității fiind întemeiată, fiind admisă de instanța de fond.

A indicat că nu este de acord cu poziția instanței de apel precum că nu și-ar fi onorat obligațiile de a executa calitativ și în termen lucrările puse în sarcina sa, or, anume procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate prezentate de către SRL „Litarcom”, reprezintă acte care demonstrează volumul de lucrări executate și corespunzător prețul final al acestora.

De asemenea, consideră că este eronat și argumentul instanței de apel precum că în baza probelor prelevate de pe șantier au fost constatate mai multe neconformități referitor la materialele folosite, deoarece intimata, în cadrul realizării contractului de antrepriză nr. 11-18/512 nu a apelat niciodată la clauza de la pct. 7.2.1 și anume, nu a solicitat antreprenorului îndepărtarea de pe șantier a oricăror materiale pe care le-a considerat a fi calitativ necorespunzătoare și nu a solicitat înlocuirea acestora cu altele.

La data de 09 ianuarie 2020 ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, reprezentată de avocatul Popa Grigore, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel în partea respingerii acțiunii inițiale și emiterea în această parte a unei hotărâri noi de admitere a acțiunii, în rest decizia instanței de apel a menține, cu încasarea în mod solidar din contul SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” a cheltuielilor de judecată pentru etapa examinării recursului.

În susținerea recursului s-a invocat că instanța de apel a interpretat eronat prevederile art. 6 alin. (6) din Legea cu privire la asigurări nr. 407 din 21 decembrie 2006, iar argumentul că garanția de bună execuție nu se extinde asupra diferenței de curs, penalității, procentelor în caz de întârziere a plății, amenzilor și altor cheltuieli, nu are nicio legătură cu temeiul invocat de recurentă. Astfel, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” nu a invocat niciodată ca temei de încasare a penalității de întârziere a plății garanției de bună execuție emise de asigurator, faptul că acest lucru ar avea vreo legătură cu diferența de curs, penalității, procentelor în caz de întârziere a plății, amenzilor și altor cheltuieli.

A afirmat că de fapt, penalitatea legală prevăzută de art. 6 alin. (6) din Legea cu privire la asigurări, se aplică pentru încălcarea termenului de plată a indemnizației de asigurare sau a despăgubirii de asigurare (garanția de bună execuție) din vina asiguratorului, care urma a fi achitată de asigurator la demersul beneficiarului ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în termen de 30 de zile în baza garanției de bună execuție nr. 38/2014 din 17 octombrie 2014, semnată și eliberată de SA „Moldasig”.

Cu referire la respingerea pretenției de încasare a dobânzilor de întârziere pentru datoria de 1 643 188, 88 lei acumulată de SRL „Litarcom”, recurenta a menționat că instanța de apel a interpretat legea prin ignorarea prevederilor art. 38 din Capitolul II din Legea privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative nr. 133 din 15 noiembrie 2018, care prevede că dispozițiile art. 623²⁰-623²³ din Codul civil se aplică

începând cu 01 martie 2019 și obligațiilor izvorâte din contracte încheiate înainte de 01 martie 2019 sau din alte temeuri survenite înainte de 01 martie 2019.

La data de 24 ianuarie 2020 SA „Moldasig”, reprezentată de avocatul Viorel Cucu, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe, cu încasarea de la ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” a taxei de stat pentru examinarea recursului în mărime de 25 000 de lei.

În motivarea recursului s-a indicat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată.

A susținut că, în cazul în care se omit toate circumstanțele de fapt care au stat la baza emiterii garanției de bună execuție, care de fapt este o anexă la contractul de asigurare și se examinează această garanție prin prisma normelor juridice care reglementează raporturile juridice din asigurări, se constată că între SA „Moldasig” și SRL „Litarcom” nu a fost încheiat niciun contract de asigurare, iar prima de asigurare nu a fost achitată.

A remarcat că pentru soluționarea justă a litigiului, instanța de apel urma să se conducă de prevederile art. 1301, 1313 din Codul civil, art. 7 alin. (1) și (7), 18 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la asigurări nr. 407 din 21 decembrie 2006. Or, în conformitate cu prevederile Legii speciale nr. 407 din 21 decembrie 2006, SA „Moldasig” nu a încheiat niciun contract de asigurare, nu a încasat o primă de asigurare în vederea asigurării eventualelor riscuri privind neexecutarea angajamentelor asumate de SRL „Litarcom” față de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”.

A menționat că, scrisoarea cu denumire de garanție, în baza căreia este solicitată achitarea despăgubirii de asigurare, este irelevantă, ruptă din contextul legal admisibil al asigurărilor și nu poate produce efecte juridice, fiind în lipsa prevederilor legale susmenționate și în circumstanțele în care nu s-a convenit într-un final în cadrul proiectului demarat între SA „Moldasig” și SRL „Litarcom”, încheierea și semnarea contractului de asigurare a riscurilor financiare.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 17 octombrie 2019.

Materialele cauzei atestă că decizia instanței de apel din 17 octombrie 2019 a fost expediată în adresa electronică a reprezentanților ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” la data de 27 noiembrie 2019 (f.d. 207, 209 volumul IV).

Astfel, recursurile, declarate la 03 decembrie 2019 de către SRL „Litarcom”, la 09 ianuarie 2020 de către ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” și la 24 ianuarie 2020 de către SA „Moldasig”, sunt în termen.

La 21 ianuarie 2020, în adresa părților a fost expediată copia cererilor de recurs declarate de SRL „Litarcom” și ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” (f.d. 24, 26-27, 43-45, volumul V), iar la 28 ianuarie 2020 copia cererii de recurs declarată de SA „Moldasig” (f.d. 36-42, volumul V), cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

La 07 februarie 2020, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, reprezentată de avocatul Grigore Popa, a depus referințe la recursurile declarate de SRL „Litarcom” și SA „Moldasig”, prin care a solicitat considerarea acestora ca inadmisibile (f.d. 46-67, volumul V).

Alte referințe nu au fost depuse.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 26 februarie 2020 a considerat recursurile admisibile și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursurile se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile urmează a fi admise, cu casarea deciziei din 17 octombrie 2019 și deciziei suplimentare din 12 decembrie 2019 ale instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 25 iulie 2014 între SRL „Litarcom”, în calitate de antreprenor general și ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, în calitate de beneficiar, a fost încheiat contractul de antrepriză nr. 11-18/380, obiectul căruia, potrivit pct. 2.1. din contract, l-a constituit obligația Antreprenorului general de a executa lucrările de reparație a drumului L336 Ustia-Molovata (drum de acces spre Bacu Molovata km.26) (f.d. 197-203, volumul I).

Conform pct. 4.1. al acestui contract, valoarea lucrărilor de construcție-montaj ce reprezintă obiectul contractului este de 4 112 774,28 de lei.

La data de 21 august 2014 între SRL „Litarcom”, în calitate de antreprenor general, și ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, în calitate de beneficiar, a fost încheiat contractul de antrepriză nr. 11-18/512, obiectul căruia, potrivit pct. 2.1. l-a constituit obligația antreprenorului general de a executa lucrările de reparație a drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sîngerei și L189 R18 – Cașunca-Prodănești, km. 6-10 în conformitate cu prevederile documentelor de licitație, precum și a normativelor, standardelor și prescripțiilor tehnice în vigoare (f.d. 19-25, volumul I)

Potrivit pct.4.1. al contractului de antrepriză nr.11-18/512, valoarea lucrărilor de construcție-montaj ce reprezintă obiectul acestuia este de 47 953 698,66 de lei, inclusiv TVA.

Astfel, invocând că antreprenorul nu și-a onorat obligațiile asumate la semnarea contractului nr.11-18/512 din 21 august 2014, ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”

s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Litarcom” și SA „Moldasig”, solicitând încasarea din contul SRL „Litarcom” a sumei de 1 643 188, 88 de lei cu titlu de datorie și sumei de 253 414, 75 lei cu titlu de prejudiciu material; încasarea în mod solidar din contul SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” a garanției de bună execuție în sumă de 2 332 285 de lei echivalentă penalității pentru neîndeplinirea obligațiilor de predare în termen a lucrărilor ce au revenit antreprenorului; încasarea din contul SRL „Litarcom” a dobânzii de întârziere în sumă de 755 956, 93 de lei; încasarea din contul SA „Moldasig” a sumei de 419 811 de lei cu titlu de penalitate pentru încălcarea termenului de plată a garanției de bună execuție; încasarea cheltuielilor de judecată în mod solidar din contul SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” (f.d. 81-95, volumul II).

La rândul său, SRL „Litarcom” a înaintat împotriva ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” acțiune reconvențională, solicitând încasarea sumei de 754 806, 07 lei, cu titlu de datorie și a sumei de 205 638, 72 lei cu titlu de penalitate, precum și încasarea cheltuielilor de judecată suportare.

Prima instanță, fiind investită cu examinarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii depusă de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” și a admis acțiunea reconvențională înaintată de SRL „Litarcom”, cu încasarea de la ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în beneficiul SRL „Litarcom” a sumei de 754 806, 07 lei cu titlu de datorie, sumei de 205 638 lei cu titlu de penalitate de întârziere și sumei de 28 813, 40 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată. Totodată, a fost încasată de la ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” în beneficiul SA „Moldasig” suma de 20 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, a concluzionat asupra temeinicii acestuia, a casat integral hotărârea primei instanțe și a emis o hotărâre nouă, prin care a admis parțial acțiunea depusă de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” și a respins acțiunea reconvențională înaintată de SRL „Litarcom”, ca neîntemeiată. A fost încasată de la SRL „Litarcom” în beneficiul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” suma de 1 643 188, 88 de lei cu titlu de datorie și suma de 253 414,75 de lei cu titlu de prejudiciu material, în total 1 896 602 lei. A fost încasată de la SA „Moldasig” în beneficiul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” suma de 2 332 285 de lei, ce constituie garanția de bună execuție. Au fost încasate de la SRL „Litarcom” și SA „Moldasig” în mod solidar în beneficiul ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor” cheltuielile aferente judecării cauzei, compuse din taxa de stat pentru examinarea cauzei în prima instanță și în instanța de apel în mărime totală de 87 500 de lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 51 000 de lei, în total 138 500 de lei. În rest, acțiunea inițială în partea încasării dobânzii de întârziere și penalității, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că soluția dată de către instanța de apel este pripită.

În corespundere cu prevederile art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit dispozițiilor art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, limitele apelului și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanțele care au importanță la soluționarea cauzei și care au fost verificate în ședința de judecată multilateral, complet și au fost elucidate probele privind circumstanțele constatate ale cauzei. Concluziile privind circumstanțele de fapt ale cauzei se motivează în hotărâre prin probele enumerate în art. 117 din Codul de procedură civilă, iar în conformitate cu art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în normele enunțate, instanța de recurs constată că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, iar soluția de admitere parțială a acțiunii inițiale, cu respingerea integrală a celei reconvenționale, este pripită.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a conchis că SRL „Litarcom”, în calitate de antreprenor general, nu și-a onorat obligațiile de a executa calitativ și în termen lucrările puse în sarcina sa, or, pe parcursul executării lucrărilor ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor” a atenționat în scris de multiple ori antreprenorul general despre faptul că lucrările de șantier nu se execută în conformitate cu prevederile proiectului de execuție și cu abateri semnificative de la grafic, însă demersurile beneficiarului nu au fost tratate cu seriozitate de către antreprenor.

În acest sens, instanța de apel a reținut că potrivit Rapoartelor de încercări, anexate la materialele cauzei, în baza probelor prelevate de pe șantier s-au constatat mai multe neconformități și anume: Raportul de încercări nr. 87 din 14 mai 2015 cu tabel fotografic în calitate de anexe (piatră spartă de calcar după rezistență la sfărâmare este de M300, deși marca necesară conform proiectului era de M400); Raportul de încercări nr. 86 din 14 mai 2015 cu tabel fotografic în calitate de anexe (amestecul de piatră spartă și nisip de calcar nu corespunde cerințelor tehnice); Raportul de încercări nr. 101 din 03 iunie 2015 (piatră spartă de calcar după rezistență la sfărâmare este de M300); Raportul de încercări nr. 140 din 13 iulie 2015 (piatră spartă de calcar după rezistență la sfărâmare corespunde mărcii mai mici de M200); Raportul de încercări nr. 309 din 16 noiembrie 2015 (Nisip foarte fin, clasa II, coeficientul de filtrație nu corespunde normelor tehnice, nu se recomandă pentru construcția elementelor constructive a drumului auto); Raportul de încercări nr. 313 din 23 noiembrie 2015 (piatră spartă de calcar după rezistență la sfărâmare este de M300); Raportul de încercări nr. 315 din 23 noiembrie 2015 (Nisip foarte fin, clasa II, nu se filtrează, nu se recomandă pentru construcția elementelor constructive a drumului auto) (f.d. 97-106, volumul II).

Totodată, instanța de apel a considerat că Rapoartele de încercări nr. 135 din 23 iunie 2015 și nr. 134 din 22 iunie 2015 prezentate de SRL „Litarcom” nu au nici o utilitate și pertinentă, deoarece probele au fost prelevate în mod independent de către ultima, necunoscându-se cu certitudine dacă acele mostre au fost prelevate într-adevăr de pe șantierul drumului în reparație R18 Florești-Nicolaevca-Sângerei și L189 R18 Cașunca-Prodănești, km 6-10 (f.d. 184-188, volumul II).

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a apreciat arbitrar probele prezentate de către părți, favorizându-le pe cele prezentate de ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor”, chiar dacă atât rapoartele de încercări prezentate de către beneficiar, cât și cele anexate de către antreprenorul general, au fost întocmite unilateral, fără participarea părții opuse.

Astfel, încercările beneficiarului au fost efectuate în Laboratorul de încercări din cadrul ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor”, rapoartele fiind semnate doar de către specialiștii întreprinderii de stat, nefiind confirmat faptul că probele au fost prelevate cu participarea unui reprezentant al antreprenorului general.

La rândul său, SRL „Litarcom” a prezentat două rapoarte de încercări întocmite de Laboratorul de încercări și cercetări a materialelor pentru drumuri și construcții din cadrul ÎS „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”, la încercări de asemenea neparticipând reprezentatul beneficiarului.

Prin urmare, nu este clară concluzia instanței de apel de reținere în calitate de probe pertinente și concludente doar a rapoartelor prezentate de beneficiar, în situația în care rapoartele prezentate de către antreprenor au fost întocmite în condiții similare celor ale ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor”.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel urma să aprecieze fiecare probă privitor la pertinenta, admisibilitatea și veridicitatea ei și toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

Mai mult ca atât, ca rezultat al aprecierii probelor, Curtea de Apel Chișinău era obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza într-o situație egală în raport cu adversarul său, astfel încât între părți să se mențină un echilibru corect.

Instanța de apel a mai indicat că nu a fost probat faptul că SRL „Litarcom” a executat în anul 2015, în baza contractului nr. 11-18/512 lucrări în sumă totală de 2 730 716,04 lei, deoarece procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate nu sunt date, necunoscându-se când anume au fost întocmite, nu se indică pe care anume tronson de pe drumul național R-18 și cel local L189 au fost efectuate lucrările, precum nu a fost demonstrat faptul că au fost prezentate beneficiarului pentru aprobare.

La rândul său, SRL „Litarcom” a explicat că a prezentat aceste procese-verbale spre aprobare ÎS ”Administrația de Stat a Drumurilor”, însă ultima, fără motive întemeiate, a refuzat să facă acest lucru.

Astfel, instanța de apel a conchis că sumele și volumul lucrărilor indicate nu corespund lucrărilor de facto executate de către antreprenor și prin urmare, aceste procese-verbale de recepție a lucrărilor puteau fi întocmite de către pârâtă inclusiv după rezilierea contractului de antrepriză din 21 august 2014, neavând o forță probantă din moment ce suma indicată este una arbitrară și putea fi indicată la discreția antreprenorului.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că această concluzie este nemotivată, deoarece instanța de apel nu a explicat în urma examinării căror înscrisuri a ajuns la concluzia că sumele și volumul lucrărilor indicate nu corespund lucrărilor de facto executate de către antreprenor, or, în cadrul prezentei cauze nu a fost dispusă efectuarea unei expertize în construcții, prin care să se constate volumul și calitatea lucrărilor executate și dacă lucrările indicate în procese-verbale corespund celor de facto executate.

La materialele cauzei este anexat procesul-verbal din 09 februarie 2016 al ședinței de lucru desfășurată la obiectul „Reparația drumurilor R18 Florești-Nicolaevca-Sîngerei, km 6-10 și L189 R18-Cașunca-Podănești, km 0,0-3,5” (f.d. 118, volumul I, f.d. 107, volumul II), prin care comisia a apreciat la fața locului costul lucrărilor și materialelor utilizate la obiectul menționat de către antreprenorul SRL „Litarcom”. După investigațiile făcute de membrii comisiei la șantier (măsurări fizice, examinarea vizuală, examinarea rezultatelor încercărilor de laborator și efectuarea calculelor respective), s-a stabilit că, costul lucrărilor executate până la 30 noiembrie 2015 care pot fi recepționate și achitate constituie 332 721 de lei, conform devizului anexat.

Instanța de recurs constată că, deși în procesul-verbal din 09 februarie 2016 este indicat ca membru al comisiei și directorul adjunct al SRL „Litarcom”, O. Mihalachi, în procesul-verbal lipsește semnătura acestuia, precum nici nu s-a indicat dacă a fost prezent la ședința de lucru desfășurată la obiectul menționat. În partea de jos a procesului-verbal este scris de mână „Am făcut cunoștință /semnătură”, însă nu este clar cui anume aparține această semnătură, deoarece în dreptul numelui O. Mihalachi nu este nicio semnătură (f.d. 107, volumul II).

Prin urmare, instanța de recurs consideră că, concluziile reținute de Curtea de Apel Chișinău expuse în procesul-verbal al ședinței de lucru din 09 februarie 2016, nu pot servi

drept temei suficient de a constata cert că costul lucrărilor executate până la 30 noiembrie 2015 care pot fi recepționate și achitate constituie 332 721 de lei, în condițiile în care SRL „Litarcom” a prezentat procese-verbale de executare a lucrărilor în anul 2015 în sumă totală de 2 730 716,04 lei.

Circumstanțele enunțate evidențiază că instanța de apel și-a fundamentat soluția pe un material probator incomplet și contradictoriu, ceea ce echivalează cu o nesoluționare a cauzei pe fondul său.

Deci, este indubitabil că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță.

Se accentuează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivate. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Potrivit unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz c. Spaniei, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei).

Însă, la caz, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată, circumstanțele constatate fiind apreciate drept o eroare judiciară.

Ținând cont de imposibilitatea instanței de recurs de a corecta respectiva omisiune de procedură și reiterând inexistența temeiurilor legale pentru a remite cauza spre rejudecare în instanța de fond (art. 432 alin. (3) lit. d) și f) din Codul de procedură civilă), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa decizia Curții de Apel Chișinău și a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, fiind prezente la caz încălcări ce afectează însăși substanța dreptului părților la un proces echitabil.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile declarate de ÎS „Administrația de Stat a Drumurilor”, SRL „Litarcom” și SA „Moldasig”, a casa integral decizia din 17 octombrie 2019 și decizia suplimentară din 12 decembrie 2019 ale Curții de Apel Chișinău și a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, Societatea cu Răspundere Limitată „Litarcom” și Societatea pe Acțiuni „Moldasig”.

Se casează integral decizia din 17 octombrie 2019 și decizia suplimentară din 12 decembrie 2019 ale Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Litarcom” și Societății pe Acțiuni „Moldasig”, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Ardan-Rut” și Societatea cu Răspundere Limitată „Construm” cu privire la încasarea datoriei, garanției de bună execuție, dobânzii de întârziere și penalității, repararea prejudiciului material și compensarea cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Litarcom” împotriva Întreprinderii de Stat „Administrația de Stat a Drumurilor”, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată „Ardan-Rut” și Societatea cu Răspundere Limitată „Construm” cu privire la încasarea datoriei, penalității și compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Mariana Pitic